

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น (LOCAL WISDOM)

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา

075-290-299

คำนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) เป็นสิ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาของตนเองที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้แก่ตนเอง และต่อชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่น หรือชุมชนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ตามความเชื่อ ลักษณะที่ตั้งภูมิประเทศ และวิถีการดำรงชีวิต เชื้อชาติ ภาษา แต่สิ่งสำคัญของการสร้างสรรค์ ศิลปวัฒนธรรมนั้น เป็นไปเพื่อการยกระดับความเป็นอยู่ตามวิถีของการดำรงชีวิต ซึ่งผูกพันกับ ศิลปหัตถกรรมภายในท้องถิ่น

ดังนั้น กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำฐานข้อมูล ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลบ้านนาไว้เพื่อเป็นภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าแก่การจดบันทึกไว้เป็นการสืบสาน และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญภายในตำบล และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และนำไปสู่ การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา
อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทนำ.....	๑
เรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom).....	๒
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	๓
ลักษณะของภูมิปัญญาไทย.....	๓
ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	๓
ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	๔
ตารางเปรียบเทียบภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาไทย.....	๕
ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	๖ - ๘
ภาคผนวก	
ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน.....	๙ - ๑๐
แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	๑๑ - ๑๙

บทนำ

เรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Local wisdom หรือ popular wisdom) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากระบบการรับรู้ และประสบการณ์ของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับ ประยุกต์และเปลี่ยนแปลง จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสันติ ชุมชนดั้งเดิมจึงมีกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน มีคนเฒ่าคนแก่เป็นผู้นำ ค่อยให้คำแนะนำตักเตือน ตัดสิน และลงโทษหากมีการละเมิด ชาวบ้านเคารพธรรมชาติรอบตัว ดิน น้ำ ป่าเขา ข้าว แดด ลม ฝน โลก และจักรวาล ชาวบ้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ทั้งที่มีชีวิตอยู่ และล่วงลับไปแล้ว

ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ในอดีตดั้งเดิมนั้น ชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วนๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณี ความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) ปัจจุบันยังไม่มีผู้ใดให้ความหมายไว้อย่างชัดเจนแต่พอทำความเข้าใจได้ดังนี้ หมายถึง ความรู้หรือประสบการณ์ดั้งเดิมของประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดสืบทอดกันมา จากบรรพบุรุษหรือถ่ายทอดต่อกันจากสถาบันต่างๆ ในชุมชน เช่น จากสถาบันครอบครัว สถาบันความเชื่อ และศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ นอกจากนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียนให้ความหมายคำว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” นั้นเป็นการเชื่อมโยงไปถึงความรู้ประสบการณ์ตรงของคนในท้องถิ่น ที่ได้จากการสะสมประสบการณ์จากการทำงาน การประกอบอาชีพ และการเรียนรู้จากธรรมชาติแวดล้อมต่างๆ และถ้าจะพิจารณาภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีแล้วนั้นหมายถึง เทคนิควิทยาพื้นบ้านได้ด้วย โดยสถานวิจัยสังคมได้ให้คำจำกัดความว่า เทคโนโลยีนั้นเป็นความรู้ว่าจะทำอะไร อย่างไร โดยมีองค์ประกอบ ๒ ประการคือ เครื่องมือในการทำสิ่งนั้นๆ และกระบวนการขั้นตอนในการทำสิ่งนั้น ๆ ซึ่งสามารถแยกได้ในลักษณะความรู้ที่เป็นรูปธรรม และนามธรรมที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและความจำเป็นในท้องถิ่น เช่น การประยุกต์ใช้พลังคน สัตว์ และธรรมชาติ ตลอดจนองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ในอันที่จะเป็นทางเลือกในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น การประยุกต์ใช้พลังคน สัตว์ และธรรมชาติ ตลอดจนองค์ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนในอันที่จะเป็นทางเลือกในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น การประยุกต์แนวความคิดที่เป็นมรดกของคนไทยในการประกอบอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก พิจารณากิจกรรมหรืออาชีพของชุมชน เช่น แยกพื้นที่หรือท้องถิ่นใดเป็นที่ราบลุ่ม กิจกรรมของชุมชนก็คือ การทำนา หรือการป้อน้อง และตม่น้ำ จากดินเหนียว หรือการแกะสลักไม้เป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ โดยใช้ไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นต้น

ภูมิ มีความหมายว่า พื้น ชั้น พื้นเพ

ปัญญา หมายความว่า ความรอบรู้ความรู้ทั่วความฉลาดเกิดแต่การเรียนรู้และคิด

ภูมิปัญญา หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความสามารถในการใช้พื้นความรู้สร้างสรรค์งาน เพื่อพัฒนาและดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น การถ่ายทอดความรู้หรือ การสอน หมายถึง บอกวิชาความรู้ให้แสดงเข้าใจ โดยวิธีบอกหรือทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง เพื่อให้รู้ตัวรู้ชั่ว

ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดเป็นเรื่องของภูมิปัญญาของการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะมีส่วนทำให้วิถีชีวิตคนไทยดำรง สืบสานวัฒนธรรมความอยู่ต่อกันมาอย่างเนิ่นนาน ภูมิปัญญาเปรียบได้กับคำสอนที่สั่งสอนให้เรารู้ว่า ต้องดำรงและใช้ชีวิตอย่างไร หากไม่มีภูมิปัญญาหรือไม่มีองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดต่อกันมาก็คงทำมนุษย์ไม่สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่เดิมภูมิปัญญานั้นเป็นเรื่องของท้องถิ่นจึง คำว่าภูมิปัญญา ท้องถิ่นจึงมีเอกลักษณ์ในเรื่องของการดำรง อยู่ร่วมกันแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน เรียกได้ว่าเป็นวิถีชีวิตของท้องถิ่นใครท้องถิ่นนั้นเมื่อสังคมมีความกว้างมาก ขึ้นภูมิปัญญาจึงได้ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยและเกิดคำว่าภูมิปัญญาไทย แสดงถึงเรื่องที่เป็นองค์ความรู้ที่หลอมรวม และดำเนินวิถีชีวิตร่วมกันในสังคม

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

๑. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเป็นทั้งความรู้ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรม
๒. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ
๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตของคน
๔. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว และการเรียนรู้เพื่อ ความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
๕. ภูมิปัญญาไทยเป็นพื้นฐานสำคัญในการมองชีวิต เป็นพื้นฐานความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
๖. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะ หรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
๗. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคม

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับการกลั่นกรอง การปลูกสัตว์ การประมง การป่าไม้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคกหนองนา เป็นต้น
๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือ หรืองานช่าง ที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน งานแกะหนังตะลุง งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย งานทำหัวโขน เป็นต้น
๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน หรือเครื่องจักร เป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายในการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมาก เพื่อการค้า รวมถึงงานด้านการ บริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากแปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น
๔. ด้านการแพทย์ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสุขภาพแบบพื้น เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร) การใช้ยาสมุนไพรในการรักษาโรค การผดุงครรภ์พื้นบ้าน โดยหมอตำแยของชาวบ้านมุสลิม (โต๊ะบิแดด) เป็นต้น
๕. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการ สมาชิกทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์การพัฒนา และการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการัง เทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น
๖. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานประดิษฐ์สาขาต่าง ๆ เช่น กิจกรรมประติมากรรม นาฏศิลป์ดนตรีทัศนศิลป์คีตศิลป์การเล่นพื้นบ้าน และนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว ลำตัด ลิเก หมอลำ โนรา เป็นต้น

๗. ภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษา ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ ภาษาถิ่น หนังสือ ตำราตำราอาหาร งานประพันธ์ บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

๘. ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณีพิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ตารางเปรียบเทียบภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาไทย

ประเภทภูมิปัญญา	ลักษณะที่เหมือนกัน	ลักษณะที่แตกต่างกัน
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	เป็นองค์ความรู้ และวิธีการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจซึ่งได้ สืบทอด และเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน	เป็นองค์ความรู้และความสามารถในระดับบุคคลหรือระดับท้องถิ่น ซึ่งมีขอบเขตจำกัดในแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาษาอีสาน ผ้าไหม แกงโตปลาหนัง ตะลุง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ฯลฯ
ภูมิปัญญาไทย		เป็นองค์ความรู้และความสามารถโดยส่วนรวม เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ เช่น ภาษาไทย มวยไทย ต้มยำกุ้ง เป็นภูมิปัญญาไทย ฯลฯ

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า **ภูมิปัญญา** เป็นความรู้ ความสามารถ และวิธีการที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในการปรับตัว และดำรงชีพในระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาสืบสานกันมา **ภูมิปัญญาชาวบ้าน** จึงเป็นความรู้ ความสามารถ และวิธีการปฏิบัติของชาวบ้านที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งได้สืบทอด และเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หากวิธีการนั้นเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น และ มีการนำไปปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายในชุมชนก็จะเรียกว่า **ภูมิปัญญาท้องถิ่น** แต่ถ้าได้รับการยอมรับในระดับชาติ ก็จะขยายกว้างเป็นภูมิปัญญาไทย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ด้านหัตถกรรม

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ชนิดภูมิปัญญา	หมายเหตุ
๑	นายกำพล สีหาวัฒน์	บ้านเลขที่ ๓๒/๓ หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	การทำ กรงต่อนก	
๒	นายเสมอ ขาวดี	บ้านเลขที่ ๒๕/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	การทำกรงนก	
๓	นางอารมณ แฉ่งวัง	บ้านเลขที่ ๕๒/๕ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	การทำไม้กวาด ดอกหญ้า	

๒. ด้านเกษตรกรรม

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ชนิดภูมิปัญญา	หมายเหตุ
๑	นายประเวช หมีนเดช	บ้านเลขที่ ๑๔๒ หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	การทำสวนเศรษฐกิจ พอเพียง	
๒	นายสิทธิพงษ์ รักษา	หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	การทำเกษตรกรรม แบบผสมผสาน	

๓. ด้านการแพทย์ไทย

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ชนิดภูมิปัญญา	หมายเหตุ
๑	นางยีนดี พลหลา	บ้านเลขที่ ๒๓/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	การทำชาใบขลู่	

๔. ด้านภาษาและวรรณกรรม

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ชนิดภูมิปัญญา	หมายเหตุ
๑	นางสาวรอปียะ กุหลอง	หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	ทอดมันกุ้ง ใบเล้าครุฑ	

๕. ด้านอื่นๆ (ด้านศาสนา) และ (ด้านอาหาร)

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	ชนิดภูมิปัญญา	หมายเหตุ
๑	นายดำรง ทองเอียบ	หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	ด้านอื่นๆ (ด้านศาสนา)	
๒	นางระบาย กันตังกุล	บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	ด้านอื่นๆ (ด้านอาหาร)	

ภาคผนวก

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นองค์ความรู้และทักษะที่สั่งสมจากประสบการณ์ของคนในชุมชน ซึ่งสืบทอดกันมาและนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต ปราชญ์ชาวบ้านคือผู้ที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่นได้

๑. ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม

ชื่อ นายกำพล นามสกุล สีหาวัฒน์

ชนิดภูมิปัญญา : การทำกรงต่อนก

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๓๒/๓ หมู่ที่ ๗ ต.บ้านนา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง

ภูมิปัญญาด้าน : ด้านหัตถกรรม

บันทึกโดย : นางสาวชนิสรา ชัยศิริ

ชื่อ นายเสมอ นามสกุล ขาวดี

ชนิดภูมิปัญญา : การทำกรงนก

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๒๕/๑ หมู่ที่ ๗ ต.บ้านนา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง

ภูมิปัญญาด้าน : ด้านหัตถกรรม

บันทึกโดย : นางสาวชนิสรา ชัยศิริ

ชื่อ นางอารมณ นามสกุล แจ้งวัง

ชนิดภูมิปัญญา : การทำไม้กวาดดอกหญ้า

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๕๒/๕ หมู่ที่ ๑๐ ต.บ้านนา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง

ภูมิปัญญาด้าน : ด้านหัตถกรรม

บันทึกโดย : นางสาวชนิสรา ชัยศิริ

๒. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม

ชื่อ นายประเวช นามสกุล หมั่นเดช

ชนิดภูมิปัญญา : การทำสวนเศรษฐกิจพอเพียง

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๑๔๒ หมู่ที่ ๘ ต.บ้านนา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง

ภูมิปัญญาด้าน : ด้านเกษตรกรรม

บันทึกโดย : นางสาวชนิสรา ชัยศิริ

ชื่อ นายสิทธิพงษ์ นามสกุล รักษา

ชนิดภูมิปัญญา : การทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน

ที่อยู่ : หมู่ที่ ๔ ต.บ้านนา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง

ภูมิปัญญาด้าน : ด้านเกษตรกรรม

บันทึกโดย : นางสาวชนิสรา ชัยศิริ

๓. ภูมิปัญญาด้านการแพทย์ไทย

ชื่อ นางยินดี นามสกุล พลหลา

ชนิดภูมิปัญญา : การทำชาใบพลู

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๒๓/๑ หมู่ที่ ๓ ต.บ้านนา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง

ภูมิปัญญาด้าน : ด้านการแพทย์ไทย

บันทึกโดย : นางสาวชนิสรา ชัยศิริ

๔. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม (ตำหรับอาหาร)

ชื่อ นางสาวรอปีอะ นามสกุล กุหลง
ชนิดภูมิปัญญา : ทอดมันกุ้งใบเล็บครุฑ
ที่อยู่ : หมู่ที่ ๗ ต.บ้านนา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
ภูมิปัญญาด้าน : ด้านภาษาและวรรณกรรม (ตำหรับอาหาร)
บันทึกโดย : นางสาวชนิสรา ชัยศิริ

๕. ภูมิปัญญาด้านอื่นๆ (ด้านศาสนา) และ (ด้านอาหาร)

ชื่อ นายดำรง นามสกุล ทองเียบ
ชนิดภูมิปัญญา : ด้านอื่นๆ (ด้านศาสนา)
ที่อยู่ : หมู่ที่ ๓ ต.บ้านนา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
ภูมิปัญญาด้าน : ด้านอื่นๆ (ด้านศาสนา)
บันทึกโดย : นางสาวชนิสรา ชัยศิริ

ชื่อ นางระบาย นามสกุล กันตังกุล
ชนิดภูมิปัญญา : ด้านอื่นๆ (ด้านอาหาร)
ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ที่ ๔ ต.บ้านนา อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
ภูมิปัญญาด้าน : ด้านอื่นๆ (ด้านอาหาร)
บันทึกโดย : นางสาวชนิสรา ชัยศิริ

แบบสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ที่	ชื่อ - นามสกุล (ผู้ถ่ายทอด)	สถานที่ตั้ง	ด้าน ภูมิปัญญา	ชนิด ภูมิปัญญา	บันทึกโดย	การดำเนินงาน
๑	นายกำพล สีหาวัฒน์	บ้านเลขที่ ๓๒/๓ หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านนา อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง	หัตถกรรม	การทำ กรงต่อนก	น.ส.ชนิสรา ชัยศิริ	การทำกรงต่อนก ถือเป็นภูมิปัญญาของชุมชนต่างๆ ใน จั ง ห รี ด ภา ค ไ ต้ โดย เฉ พ ะ ภา ค ไ ต้ ตอนล่าง ซึ่งในยุคแรก ๆ ที่เทคโนโลยี ยังไม่เจริญก้าวหน้ามาก จึงต้องใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเจาะรูไม้ที่ทำกรงนก เช่น ใช้ก้านร่มเสียบกับไม้ ผัดลนไฟผัดกับมือ เพื่อเจาะรู ซึ่งใช้เวลานานมาก ในการทำเนื่องจากไม่มีเครื่องมือทุ่นแรง ต่อมาเมื่อมี เครื่องมือ เช่น สว่านมือหมุน หรือเครื่องเจาะรูอัตโนมัติ การทำกรงต่อนกปัจจุบันนี้มีการทำกรงต่อนกกันมาก และทำให้ชุมชนบางชุมชนทำเป็นอาชีพหลักได้

ที่	ชื่อ - นามสกุล (ผู้ถ่ายทอด)	สถานที่ตั้ง	ด้าน ภูมิปัญญา	ชนิด ภูมิปัญญา	บันทึกโดย	การดำเนินงาน
๒	นายเสมอ ขาวดี	บ้านเลขที่ ๒๕/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	หัตถกรรม	การทำกรงนก	น.ส.ชนิสรา ชัยศิริ	การทำกรงนก ถือเป็นภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ ใน จั ง ห ว ัด ภ า ค ไ ต้ โดย เฉพาะ ภาคใต้ ตอนล่าง ซึ่งในยุคแรก ๆ ที่เทคโนโลยียังไม่เจริญก้าวหน้ามาก จึงต้องใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเจาะรูไม้ที่ทำกรงนก เช่น ใช้ก้านร่มเสียบกับไม้ ผัดลนไฟผัดกับมือ เพื่อเจาะรู ซึ่งใช้เวลานานมากในการทำเนื่องจากไม่มีเครื่องมือทุ่นแรง ต่อมาเมื่อมี เครื่องมือ เช่น สว่านมือหมุน หรือ เครื่องเจาะรูอัตโนมัติ การทำกรงนกในปัจจุบันนี้มีการทำกรงนกกันมาก และทำให้ชุมชนบางชุมชนทำเป็นอาชีพหลักได้

ที่	ชื่อ - นามสกุล (ผู้ถ่ายทอด)	สถานที่ตั้ง	ด้าน ภูมิปัญญา	ชนิด ภูมิปัญญา	บันทึกโดย	การดำเนินงาน
๓	นางอารมณ แฉ่งวัง	บ้านเลขที่ ๕๒/๕ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	หัตถกรรม	การทำไม้กวาด ดอกหญ้า	น.ส.ชนิสรา ชัยศิริ	ไม้กวาดดอกหญ้า เป็น อุปกรณ์ที่ยังจำเป็นต้องใช้ ภายในครอบครัว แม้ ปัจจุบัน บางบ้าน ได้นำ เครื่องดูดฝุ่นเข้ามาใช้ บ้างแล้ว แต่ก็ยังมีบ้าน และสถานที่ต่าง ๆ อีก จำนวนมากไม่น้อยที่ต้องการ ใช้ไม้กวาดดอกหญ้า ดังนั้น ถือเป็นภูมิปัญญา ของชุมชนที่สืบทอดกันมา ซึ่งคนในชุมชนได้ประกอบ อาชีพเสริมทำให้มีรายได้ ของครัวเรือน

ที่	ชื่อ - นามสกุล (ผู้ถ่ายทอด)	สถานที่ตั้ง	ด้าน ภูมิปัญญา	ชนิด ภูมิปัญญา	บันทึกโดย	การดำเนินงาน
๔	นายประเวช หมื่นเดช	บ้านเลขที่ ๑๔๒ หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	เกษตรกรรม	การทำสวน เศรษฐกิจ พอเพียง	น.ส. ชนิสรา ชัยศิริ	การทำสวนที่ยึดหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ซึ่งเน้นการ พึ่งพาตนเองอย่าง ยั่งยืน โดยใช้ทรัพยากรที่ มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด และเป็น อาชีพเสริมให้ครอบครัว ได้

ที่	ชื่อ - นามสกุล (ผู้ถ่ายทอด)	สถานที่ตั้ง	ด้าน ภูมิปัญญา	ชนิด ภูมิปัญญา	บันทึกโดย	การดำเนินงาน
๕	นายดำรง ทองเอียบ	หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	ด้านอื่นๆ (ด้านศาสนา)	พิธีไหว้สักการะ พระแม่กวนอิม	น.ส.ชนิสรา ชัยศิริ	พิธีการไหว้สักการะพระแม่ กวนอิม เป็นการแสดงความ เคารพ และขอพรจากพระ แม่กวนอิม ซึ่งเป็นที่นับถือ ในศาสนาพุทธนิกาย มหายาน และวัฒนธรรม จีน โดยมีขั้นตอนและวิธีการ ปฏิบัติที่สืบทอดกันมา ยาวนาน ซึ่งสามารถทำได้ ทั้งที่วัด ศาลเจ้า หรือที่บ้าน

ที่	ชื่อ - นามสกุล (ผู้ถ่ายทอด)	สถานที่ตั้ง	ด้าน ภูมิปัญญา	ชนิด ภูมิปัญญา	บันทึกโดย	การดำเนินงาน
๖	นางระบาย กันตังกุล	บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	ด้านอื่นๆ (ด้าน อาหาร)	การทำขนมดีข้า หรือขนมเจาะหู	น.ส.ชนิสรา ชัยศิริ	“ขนมเจาะหู” หรือ “ขนมดีข้า”เป็นภูมิปัญญา ทำขนม ที่ใช้ในงานบุญ สารทเดือนสิบของชาว ไทยพุทธในภาคใต้ ส่วน อิสลาม ก็นิยมทำในช่วง เทศกาลฮารีรายอ ซึ่งเชื่อ ว่าขนมชนิดนี้เป็น สัญลักษณ์แทนเงิน เปรียบเสมือนการส่งเงิน ให้บรรพบุรุษให้ใช้ในอีก ภพภูมิหนึ่ง ถือเป็น พิธีกรรมและความเชื่อ ของแต่ละท้องถิ่นที่สืบ ต่อกันมา

ที่	ชื่อ - นามสกุล (ผู้ถ่ายทอด)	สถานที่ตั้ง	ด้าน ภูมิปัญญา	ชนิด ภูมิปัญญา	บันทึกโดย	การดำเนินงาน
๗	นางยีนดี พลหลา	บ้านเลขที่ ๒๓/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	การแพทย์ ไทย	การทำ ชาใบขลู่	น.ส.ชนิสรา ชัยศิริ	วิสาหกิจชุมชน ได้นำใบ ขลู่มาแปรรูปเป็นชา สมุนไพรใบขลู่เป็นภูมิ ปัญญาที่สืบทอดมาจน ปัจจุบันเป็นทรัพย์สินสมบัติที่ ไม่สามารถประเมินมูลค่า ทางความคิด และจิตใจได้ ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดใน การผลิตชาสมุนไพรใบขลู่ นั้นไม่ใช่เพียงคุณภาพ เท่านั้นแต่รวมถึงการ รักษาและสืบทอดภูมิ ปัญญา สู่ลูกหลาน ทุก ขั้นตอนการแปรรูปทำ อย่างพิถีพิถันด้วยกรรมวิธี การผลิตด้วยแรงงานคน โดยไม่ใช้เครื่องจักรต่าง ๆ วิธีการดื่มนั้นเหมือนชา ทั่วไปคือใส่ชาเพียง เล็กน้อย ลงในน้ำร้อน ทิ้งไว้สักครู่แล้วดื่มได้เลย

ที่	ชื่อ - นามสกุล (ผู้ถ่ายทอด)	สถานที่ตั้ง	ด้าน ภูมิปัญญา	ชนิด ภูมิปัญญา	บันทึกโดย	การดำเนินงาน
๘	น.ส.รอปิยะ ภูหลง	หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	ภาษาและ วรรณกรรม	ทอดมันกุ้งใบ เล็บครุฑ	น.ส.ชนิสรา ชัยศิริ	ทอดมันกุ้งใบเล็บครุฑ เป็นอาหารประเภทยำ และทอดที่มีต้นกำเนิด จากอาหารไทย โดยนำกุ้ง สดมาคลุกเคล้ากับ เครื่องปรุงรส และใบ เล็บครุฑ นำไปชุบแป้ง และทอดจนเหลือง กรอบ นิยมทานเป็น อาหารว่างหรือทาน กับข้าว และเป็นอาชีพสร้างรายได้ ให้ครอบครัวได้

ที่	ชื่อ - นามสกุล (ผู้ถ่ายทอด)	สถานที่ตั้ง	ด้าน ภูมิปัญญา	ชนิด ภูมิปัญญา	บันทึกโดย	การดำเนินงาน
๙	นายสิทธิพงษ์ รักษา	หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง	เกษตรกรรม	การทำ เกษตรกรรม แบบผสมผสาน	น.ส.ชนิสรา ชัยศิริ	การทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน คือ การทำเกษตรที่มีการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน โดยกิจกรรมต่างๆ เกื้อกูลกัน เช่น การนำผลผลิตจากพืชมาเป็นอาหารสัตว์ หรือการใช้ปุ๋ยจากสัตว์มาบำรุงพืช รูปแบบนี้ช่วยลดความเสี่ยง สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร

